

Pöytäkirja

18.7.2023

VN/26268/2022
VN/26268/2022-MMM-21

Vesihuoltolakia valmisteleavan työryhmän 6. kokouksen pöytäkirja

Aika Keski viikko 15.3.2023 klo 9:00-11:28

Paikka Hybridikokous, Mariankatu 9, nh Tienhaara ja Teams-kokous

Läsnä Olli-Matti Verta, maa- ja metsätalousministeriö, työryhmän puheenjohtaja
Johanna Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
Eija Isomäki, maa- ja metsätalousministeriö
Mervi Kuittinen, valtiovarainministeriö
Helena Tuorila, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Antti Saastamoinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Paavo Taipale, Suomen Kuntaliitto
Nina Pimiä, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
Vesa Arvonen, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
Osmo Seppälä, Vesilaitosyhdistys
Anneli Tiainen, Vesilaitosyhdistys
Jyrki Lammila, Etelä-Savon ELY-keskus
Maria Åkerman, Etelä-Savon ELY-keskus
Katri Saukkonen, Huoltovarmuuskeskus
Katriina Keskitalo, ELY-keskus (Kaakkois-Suomi)

Sihteeristö
Thomas Aspholm, maa- ja metsätalousministeriö
Aki Huttunen, Etelä-Savon ELY-keskus, sihteeri
Sanna Laakso, Etelä-Savon ELY-keskus
Jyrki Laitinen, Suomen ympäristökeskus
Vuokko Laukka, Suomen ympäristökeskus

Poissa
Elina Nyholm, oikeusministeriö
Jari Salila, oikeusministeriö
Antti Parjanne, maa- ja metsätalousministeriö
Mika Ristimäki, ympäristöministeriö
Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö
Elina Kuusisto, ELY-keskus
Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto
Jussi Lammassaari, valtiovarainministeriö
Jarkko Rapala, sosiaali- ja terveysministeriö
Riikka Ristinen, työ- ja elinkeinoministeriö
Ari Kangas, ympäristöministeriö

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

1 Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (15.2)

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:00. Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 15.2.

2 Alustus ja keskustelu, pykäläluonnokset 5–9 § (Thomas Aspholm ja Aki Huttunen)

Avattiin keskustelu sihteeristön valmistelemista pykäläluonnoksista. Keskustelu käytiin pykälä kerrallaan alustuksen pohjalta.

5 § Vesihuollon yleinen kehittäminen

Luonnostellussa 5 ja 5 a §:ssä säädettäisiin vesihuollon kehittämisestä ja yleissuunnittelusta sekä kunnallisesta vesihuoltosuunnitelmasta. Esitettyinä vaihtoehtoina olivat muun muassa vesihuoltosuunnitelman sisältövaatimuksista säätäminen suoraan pykälässä tai tarkemmin asetuksella. Lisäksi vaihtoehtona oli yleissuunnittelun osalta ohjaus- ja edistämistehtävän kirjaaminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä velvoite tehdä alueellinen yleissuunnittelu yhteistyössä maakuntaliiton kanssa.

Alueellisesta yleissuunnittelusta käydyssä keskustelussa todettiin yleissuunnittelun olevan määritelty yleistasoisesti. Yleissuunnittelun sisällön tarkempi määrittely herätti näkemyksiä puolesta ja vastaan. Maakuntaliitolle esitetty rooli nähtiin epämääräisenä ja keskustelussa esitettiin, että velvoittava muotoilu maakuntaliiton mukanaoloon ei olisi tarpeellinen. ELY-keskusten roolista käydyssä keskustelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että valvova viranomainen osallistuisi tällöin myös suunnitteluun. Tämä ei kuitenkaan välttämättä olisi ongelmallista, sillä ELY-keskus toimisi suunnittelussa vain koordinoijana, ja suunnittelussa todettujen ratkaisuiden eteenpäin vieminen jäisi vesihuoltolaitosten ja kuntien vastuulle.

Kunnallisesta vesihuoltosuunnitelmasta käydyssä keskustelussa tuotiin ilmi, että pykälästä tulisi käydä selkeästi ilmi, että kunnallisen vesihuoltosuunnitelman hyväksyjänä toimii kunta. Keskustelussa esitettiin näkemys, jonka mukaan kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä ei säädettäisi kovin yksityiskohtaisesti, ja että sisältövaatimuksia koskien valmistelussa voitaisiin tarkastella alkuperäisessä vesihuoltolaissa vesihuollon kehittämissuunnitelmalle asetettuja vaatimuksia kaavoituksen huomioinnista. Keskustelussa esitettiin myös näkemys, että vesihuoltosuunnitelman sisältövaatimuksista olisi parempi säätää tarvittaessa asetuksella. Viranomaisten roolitusten osalta keskustelussa pidettiin riittävänä, että valvontaviranomaiset voisivat antaa kunnan vesihuoltosuunnitelmasta lausunnon.

Lisäksi keskustelussa toivottiin yhteisesti, että suunnittelusta vesihuollon suunnittelujärjestelmästä laadittaisiin lainvalmistelussa kokonaisvaltainen esitys. Keskustelussa esitettiin myös, että suunnittelujärjestelmästä voitaisiin pitää työpaja, jossa olisi mukana myös maankäytön suunnittelun asiantuntijoita.

6 § Vesihuollon järjestäminen

Luonnostellussa 6 §:ssä todettaisiin, että kunta voi ryhtyä järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi toimenpiteisiin kunnan määräysvallassa olevan vesihuoltolaitoksen tai asiakasomisteisen perustamiseksi tai tällaisen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen tai verkoston laajentamiseksi. Tällä on tarkoitus toteuttaa lakiuudistuksen tavoitetta vesihuoltolaitosten säilymisestä julkisessa omistuksessa. Säännöksen valmistelussa on lähdetty siitä, että määritellään kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos määritelmässä, ja tähän viitataan myöhemmissä pykälissä. Toiminta-alueen ohella muut toimenpiteet, joihin kunta voi järjestämisvastuun toteuttamiseksi ryhtyä, säädettäisiin erikseen uudessa 3 momentissa.

Työryhmän keskustelussa säännöksen muotoilua pidettiin epäselvänä, ja parempana vaihtoehtona nähtiin määräysvallasta säätäminen erillisessä pykälässä. Puheenjohtaja totesi keskustelun pohjalta, että sihteeristö valmistelee vaihtoehdon, jossa määräysvallasta säädetään erikseen.

Keskustelua käytiin myös luonnoksessa mainitusta mahdollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin verkoston laajentamiseksi. Useassa puheenvuorossa korostettiin sitä, että mikäli verkostojen laajentumisen alue ei ole toiminta-alue, ei kiinteistöillä tällöin ole liittämismuutoksen velvollisuutta. Keskustelussa esitettiin myös, että maaseudulla järjestämisvelvollisuus voi täytyä, mutta toiminta-alueen hyväksyminen ei tällöin välttämättä ole tarkoituksenmukaista.

7 § Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Pykälästä oli keskustelussa kaksi vaihtoehtoa, joissa molemmissa pyritään täsmentämään toiminta-alueisiin sisällytettäviä alueita. Vaihtoehdossa 1 tarkoitetut alueet olisi aina otettava osaksi toiminta-alueita, kun vaihtoehdossa 2 tällaiset alueet olisi otettava huomioon toiminta-aluepäätöstä valmisteltaessa. Vaihtoehdoissa tarkoitettuja alueita olisivat muun muassa asemakaava-alueet, taajama-alueet, pohjavesialueet sekä suunnittelutarvealueet. Lisäksi pykäläluonnoksen 2 momentin mukaisesti toiminta-alueita ei olisi pakollista hyväksyä 7 §:ssä tarkoitettulle alueelle, mikäli alueella tehdään 8 a §:n mukainen päätös olla hyväksymättä toiminta-alueita.

Keskustelussa toiminta-alueisiin sisällytettävien alueiden määrittely herätti eriäviä näkemyksiä. Osassa puheenvuoroista nykyistä määrittelyä pidettiin riittävänä, ja esimerkiksi pohjavesi- ja taajama-alueiden rajat ovat muuttuvia.

Lukuisat huomioitavat alueet voivat myös tehdä toiminta-alueen valmistelusta sekavampaa, ja valmistelussa voitaisiin pikemminkin pohtia, millaisia alueita ei tulisi sisällyttää toiminta-alueeseen. Keskustelussa esitettiin myös näkemys, että luetellut alueet voisivat olla vahvemmin esillä jo vesihuollon suunnitteluvaiheessa.

Toisaalta työryhmässä kannatusta sai myös vaihtoehto 2, jossa ainakin tietyt alueet tulee huomioida toiminta-aluepäätöstä valmisteltaessa. Vaihtoehto jättäisi edelleen harkittavaksi, mitä alueita toiminta-alueeseen lopulta sisällytetään. Keskustelussa viitattiin myös työryhmän asettamiskirjeeseen, jonka mukaan toiminta-alueeseen sisältyvät alueet tulee määritellä tarkemmin. Yleisesti vaihtoehtoa 2 pidettiin keskustelussa vaihtoehtoa 1 toteuttamiskelpoisempänä.

Toiminta-alueeseen sisällytettävien alueiden listauksesta todettiin suunnittelutarvealueiden olevan ongelmallisia, koska esimerkiksi Etelä-Suomessa kokonaiset kunnat ovat suunnittelutarvealueita.

Keskustelun perusteella puheenjohtaja totesi, että vaihtoehto 1, jossa tietyt alueet sisällytetään aina toiminta-alueeksi, jätetään jatkovalmistelusta pois.

8 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen

Pykäläluonnoksessa todetaan lähtökohta, jonka mukaan kaikkia soveltamisalaan kuuluvia vesihuoltolaitoksia koskien tulisi tehdä päätös toiminta-alueen hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä. Lisäksi luonnoksessa oltaisiin täsmentämässä toiminta-aluepäätökseltä edellytettäviä perusteluja siten, että jatkossa ennen toiminta-alueen hyväksymistä tehtävillä selvityksillä varmistettaisiin toiminta-alueen lainmukaisuus nykyistä kattavammin. Selvitykset voitaisiin vaihtoehtojen mukaan tehdä laskelmin ja arvioinnein, erillisellä toiminta-alueeslostuksella taikka yleisesti selvityksillä. Selvityksistä tulisi käydä ilmi myös, miten vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta niillä alueilla, joilla on olemassa verkosto, mutta joille ei hyväksytty toiminta-aluetta. Toiminta-alueet esitettäisiin koneluettavana paikkatietona, ja tieto toiminta-alueen rajauksista olisi toimitettava Suomen ympäristökeskukselle.

Työryhmässä oli yhteinen näkemys siitä, että toiminta-alueelta tulisi vaatia asianmukaiset perustelut, ja että esitellyissä vaihtoehdoissa kirjoitetut asiat voisivat olla sellaisia, joita perusteluissa tulisi esittää. Luonnosteltujen pykälien perusteella toiminta-aluetta koskevassa selvityksessä tulisi esittää muun muassa kiinteistöjen liittämisaikataulu laitoksen verkostoon. Keskustelussa esitettiin näkemys, että liittämisaikataulu tulisi korvata tavoitteellisella liittämisaikataululla.

Eriäviä näkemyksiä syntyi siitä, millä tavoin mainitut toiminta-alueen perustelut ja selvitykset tehdään ja esitetään. Laskelmia ja arviointeja pidettiin keskustelussa jokseenkin epämääräisinä. Osa työryhmästä kannatti erillistä toiminta-alueeslostusta, ja osa taas tarpeellisten asioiden esittämistä toiminta-aluepäätöksen perusteluissa. Yleisesti työryhmä piti tärkeänä, että toiminta-aluepäätös perustuu riittäviin tietoihin.

Työryhmässä esitettiin näkemys, jonka mukaan erillisen päätöksen tekeminen kaikille soveltamisalan piiriin tuleville laitoksille olisi tarpeetonta. Mikäli toiminta-aluetta ei hyväksytty, ei tällöin olisi tarvetta tehdä hyväksymättä jättämistä koskevaa päätöstä. Asian voisi näkemyksen mukaan ratkaista siirtymäsäännöksissä ja käydä soveltamisalan piiriin tulevat laitokset lain voimaantullessa kokonaisuutena läpi. Keskustelussa esitettiin myös näkemys, että jokaista vesihuoltolaitosta koskien olisi tehtävä valituskelpoinen päätös, jotta asia ei jäisi näiden laitosten osalta pitkäksi aikaa pöydälle.

Keskustelua käytiin myös tietojen toimittamisesta. Todettiin, että tieto toiminta-alueen rajoista on julkista, mutta ainakaan verkostojen sijaintitietoja ei voida esittää internetissä. Keskustelussa nousi esiin, että tietojen esittäminen pykäläluonnoksen mukaisesti koneluettavana paikkatietona on hankalasti ymmärrettävä.

8 a § Toiminta-alueen hyväksymättä jättäminen

Pykäläluonnoksessa säädettäisiin tilanteesta, jossa kunta voisi jättää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymättä. Tällainen päätös voitaisiin tehdä myös 7 §:ssä tarkoitettulla alueella.

Keskustelussa esitettiin näkemys, jonka mukaan uutta 8 a §:ää ei tarvittaisi. Soveltamisalan piiriin tulevien laitosten osalta asia voitaisiin ratkaista siirtymäsäännöksellä. Keskustelussa esitettiin myös, että asiakkaiden kannalta läpinäkyvää olisi, että asiakas näkisi päätöksen ja perustelut sille, miksei toiminta-aluetta hyväksytty. Keskustelussa nousi myös esiin, että luonnos on vaikeasti muotoiltu.

Pykäläluonnoksen 2 momentissa säädettäisiin asioista, jotka kunnan tulisi selvittää, mikäli toiminta-aluetta ei hyväksytty. Keskustelussa nostettiin esiin, että selvitettävät asiat vastaavat toiminta-aluetta määriteltäessä selvitettäviä asioita. Sihteeristön vastauksena oli, että edellytykset ovat osittain päällekkäiset, mutta erona ja selvitysten tarkoituksena olisi vastata siihen, että vesihuoltolaitoksilla olisi jatkossa ilman toiminta-alueenkin huolehtimisvelvollisuus niiden kiinteistöjen vesihuollosta, jotka ovat liittyneet laitoksen verkostoon.

Keskustelussa esitettiin myös yleisesti toiminta-alueen tuovan varmuutta laitokselle ja asiakkaalle, kun on toisaalta liittämisvelvollisuus ja toisaalta oikeus saada vesihuollon palvelu.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelussa esitetyt seikat huomioidaan jatkovalmistelussa, jossa pykälää tullaan kehittämään.

8 b § Toiminta-alueen supistaminen ja rauettaminen

Pykäläluonnoksessa säädettäisiin toiminta-alueen supistamisen tai kokonaan rauettamisen edellytyksistä tilanteessa, jossa toiminta-alueella sijaitsee verkostoon liitettyjä kiinteistöjä. Luonnoksen 1 momentin 1 kohdan mukaan supistamisen tai rauettamisen yhtenä edellytyksenä olisi, että asuttujen kiinteistön määrä on merkittävästi vähentynyt tai vesihuoltotarpeet olennaisesti muuttuneet. Keskustelussa todettiin, että asuttujen kiinteistöjen määrän täsmällinen selvittäminen on vaikeaa. Pykäläluonnoksen mukaan kunnan tulisi toiminta-alueen supistamisen tai rauettamisen yhteydessä nykyiseen tapaan päättää, kuinka vesihuolto turvataan niillä laitoksen verkostoihin liitetyillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle. Keskustelussa todettiin, että nykyisin tämä velvoite on koettu todella haastavaksi toteuttaa, jonka vuoksi lakiin olisi aiheellista sisällyttää tältä osin täsmennyksiä.

8 c § Toiminta-alueen tarkistaminen

Pykäläluonnoksessa säädettäisiin, että kunnan tulisi tarkistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alue tarpeellisin osin vähintään 10 vuoden välein, ja tarkistamisessa olisi soveltuvien osien noudattama 8 ja 8 b §:ssä säädettyjä toiminta-alueen hyväksymistä ja supistamista koskevia säännöksiä.

Työryhmä piti ajoittaista toiminta-alueen tarkistamista yleisesti tarpeellisenä. Keskustelussa todettiin, että tarkistamisveloitteen kautta voidaan päästä muuttamaan myös virheellisesti laadittuja toiminta-alueita. Keskustelussa esitettiin, että mikäli tilanne on pysynyt toiminta-alueella ennallaan, ei tulisi olla tarvetta laatia 8 §:ssä säädetyn laajuisia selvityksiä toiminta-alueesta, vaan selvityksiä tulisi tehdä pykäläluonnoksen mukaisesti soveltuvien osien. Keskustelussa esitettiin myös näkemys, jonka mukaan sanamuotoon voisi lisätä, että toiminta-alue tulisi tarkistaa *tarvittaessa* tarpeellisin osin. Pykäläluonnoksessa esitetty 10 vuoden aikaväli ei herättänyt laajaa keskustelua, mutta yhdessä puheenvuorossa aikaväliä pidettiin sopivana. Keskustelussa todettiin myös, että vesihuoltolaitosten toimiminen yli kuntarajojen saattaa aiheuttaa haasteita yhteistyön näkökulmasta.

Puheenjohtaja totesi luonnoksista käydyn keskustelun päättyneeksi. Huolehtimisvelvollisuutta koskeva 9 § käsitellään seuraavassa kokouksessa. Kirjallisia kommentteja voi toimittaa viikon verran kokouksesta eteenpäin vesihuoltolain uudistuksen työryhmätilassa olevaan pykäläluonnosversioon.

3 Viestintä

Ei noussut esiin käsiteltäviä asioita.

4 Muut esille tulevat asiat

Ei noussut esiin käsiteltäviä asioita.

5 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:28.

Liitteet

Jakelu Työryhmä
Sihteeristö

Tiedoksi